MEDJUNARODNA NAGRADA ZA SLIKARSTVO

KATARINA AMBROŽIĆ

U Parizu, 28 novembra 1956 g. dodeljena je internacionalna nagrada za slikarstvo, engleskom umetniku *Ben Nicholsonu*.

Nagrada Solomona Guggenheima, ustanovljena 16 marta 1956 g. sastoji se od jedne velike, internacionalne, u visini od 10.000 dolara, od tri kontinentalne i više manjih, nacionalnih nagrada u visini od po 1.000 dolara. Dok je glavna nagrada jedna i internacionalna, nacionalnih ima koliko i zemalja članica tri medjunarodna udruženja: Likovnih umetnika (AIAP), Likovnih kritičara (AICA) i Muzeja (ICOM). Iz članstva ovih udruženja bira se svake dve godine žiri od tri člana koji dodeljuje medjunarodnu nagradu za slikarstvo. Dela koja dolaze u obzir za nagradu moraju biti izradjena u poslednje tri godine, a izlagana u toku poslednje dve godine. Pored jedne slike koja je dobila nacionalnu nagradu, žiri svake zemlje bira još četiri dela koja se šalju internacionalnom žiriju, a ovaj, od pet poslatih slika iz svake zemlje i tri koje su dobile kontinentalnu nagradu (za Južnu Ameriku, za Aziju, Australiju i Oceaniju i za Evropu i Afriku), bira jednu sliku za veliku medjunarodnu nagradu.

Tokom juna i jula ove godine dodeljivane su nagrade za najbolju sliku u 19 zemalja, i to: u Austriji *Herbert Boecklu* za sliku „Mladost" radjenu intenzivnim koloritom u koncepciji bliskoj apstraktnom slikarstvu; u Belgiji *René Margitte*-u za poznatu nadrealističku sliku „Carstvo svetlosti"; u Braziliji *Candido Portinariu* za „Žene koje plaču" - veliko ekspresionističko platno u plavozelenom tonalitetu; u Kanadi *Wiliam Ronaldu* za apstraktnu kompoziciju „U zori srce"; u Kolombiji *Alejandró Obregónu* za izvanrednu ekspresionističko-kubističku sliku u crvenom tonalitetu „Nesanica"; u Danskoj *Jens Soendergaardu* za ekspresionističku kompoziciju „Zimski predeo"; u Francuskoj *Marcel Gromairu* za izvanredno komponovan pariski pejzaž: „La Cité" radjen u poznatom tamnom tonalitetu umetnikove ekspresionističke game; u Grčkoj *Georges Bonzianisu* za kompoziciju „Dve žene"; u Italiji *Emilio Vedovi* za lirsku, apstraktnu kompoziciju „Sicilija"; u Japanu *Kazu Wakitu* za sliku „Svadja" radjenu u sivo-plavom tonalitetu ekspresionističke koncepcije; u Holandiji *Corneílleu* za apstraktnu kompoziciju „Neprijateljski grad"; u Poljskoj *Jan Cybisu* za senzibilno radjeno platno „Žena za stolom" po koncepciji blisko Nabistima; u Švajcarskoj *Walter Bodmeru* za apstraktnu kompoziciju „Crno i boja na belom", izvedeno bojenom žicom nad belom površinom; u Engleskoj *John Cratbyu* za ekspresionističku sliku „Jeon i mrtva priroda,"; u Severnoj Americi *Mark Tobeyu* za apstraktnu kompoziciju „Borba svetlosti"; u Jugoslaviji *Petru Lubardi* za njegove izvanredne bele i crne konje na crvenom— „Borba konja";. Egipat je dodelio nagradu *Mohammed Hamed Eweisu* za kompoziciju „Oranje", ali pet odabranih slika nije poslao u u Pariz na izložbu tako da nisu mogle biti uzete u obzir pri izboru za medjunarodnu nagradu. Kontinentalna nagrada za Evropu i Afriku dodeljena je *Hans Hartungu* za lirsku apstraktnu kompoziciju mrkogna plavom „56 - 9", a za Severnu i Južnu Ameriku *Emilio Pettorutiu* za apstraktnu kompoziciju „Primorski suton". Treća kontinentalna nagrada za Aziju, Australiju i Oceaniju nije ovog puta dodeljena.

Za izbor dela za internacionalnu nagradu poslalo je osamnaest zemalja po pet svojih najboljih slika od više ili jednog umetnika. Tako Austrija šalje pet slika Herbert Boekla; Belgija po jednu sliku od: René Magritte, Pierre Alechinsky, Jan Cox, Roger Dudant i Antoine Mortier; Brazilija po jednu sliku od umetnika: Candido Portinari, Fernandez Saldanha, Iber Camargo, Ado Malagoli i Milton Dacosta; Kanada po jednu sliku od Aléjandrò Obregòn, Enrique Grau, Jorge Elias Triana, Ignacio Gomez Jaramillo i Manuel Hernandez Homez; Danska po jednu sliku od Jens Soendergaard, Knud Agger, Poul Bjoerklund Carl-Henning Petersen i Richard Mortensen; Francuska je izabrala: Marcel Gromaire, André Beaudin, Jean Bazaine, Francois Desnoyer i Roger Chastel; Grčka je poslala dve slike Georges Bouzianisa, dve od Jean Tsarouchisa i jednu od Alexandre Contopoulosa; žiri Italije odabrao je po jednu sliku od Emilio Vedova, Renato Guttuso, Francesco Menzio, Ennio Morlotti i Mauro Reggiani; Japan je poslao dve slike Kazu Wakita i po jednu od Kinosuke Ebihara, Heihachiro Fukuda i Seisin Maeda; Holandija šalje po dve slike od Corneille i Jef Diederen i jednu od Friso Ten Holt; Poljski žiri je odabrao tri slike Jan Cybisa i dve od Maria Marema; Švajcarska je poslala pet dela Walter Bodmera; Engleska po jednu od Jehn Bratbi, Alan Davie, Peter Kinley, Ben Nicholson i Philip Sutton; Severna Amerika je poslala po jedno delo o Mark Tobey, Charles Burchfield, Stuart Devis, Williem De Koening i Jack Levine Žiri Egipta je odabrao po jednu sliku od umetnika: Mohammad Hamed Eweis, Zeinab Abdel Hamid, Ahmad Lutfi, Effat Nagi i Mohammad Ezzel-Din Homouda — ali dela nije poslao. Kuntinentalni žiri za Evropu i Afriku odabrao je po jednu sliku od Hans Hartunga, Maria Helena Viera de Silva, Hans Werdenhausen, Calliganis i Johan Van Heerden, a za Severnu i Južnu ameriku po jednu sliku od Emilio Pettoruti, Amelia Pelaez, Roberto Matta, Rufino Tamayo i Mario Carreno. Žiri Jugoslavije (koji su sačinjavali slikar Bojan Stupica, kustos Momčilo Stevanović i kritičar Zoran Kržišnik), izabrao je „Borbu konja" od Petra Lubarde, „Mrtve vode" Krste Hegedušića „Crveni enterijer" od Stane Kregara i „Devojčicu sa igračkama" od Gabriela Stupice.

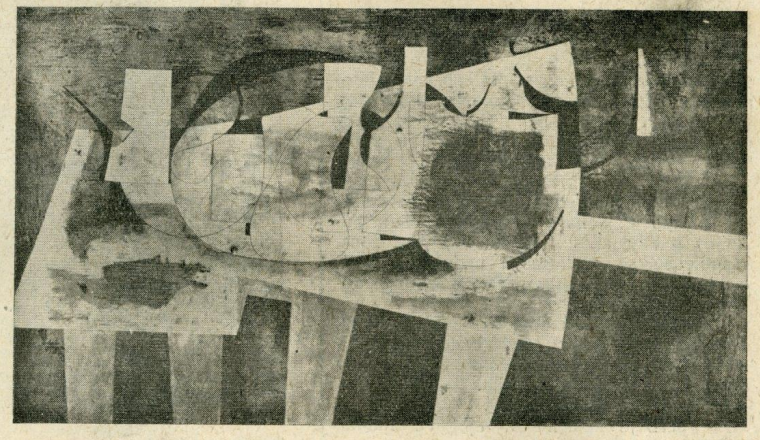

BEN NICHOLSON — VAL D'ORCIA

Ime Jugoslavije mnogo je pominjano ovom prilikom u umetničkim krugovima Pariza i treba podvući da je u ovom značajnom dogadjaju medjunarodnog likovnog života, naša zemlja stekla i vrlo lepo mesto i mnogo ugleda. Prvo, imali smo čast da jedan od trojice članova internacionalnog žiria bude jugoslovenski slikar Marko Čelebonović, a onda prilikom žiriranja, na prvoj listi od 19 umetnika bila su i dva naša: Petar Lubarda i Gabriel Stupica. Zatim, na drugoj listi još užeg izbora od svega 10 umetnika (odabranih izmedju 74 slikara od čijih je radova i izabrano delo za veliku nagradu — bio je kao jedan od kandidata i naš slikar Petar Lubarda. Ovih deset slika najužeg izbora sačinjavala su dela umetnika: Jan Coxa „Pesnici u mojoj kući"— apstraktna kompozicija s elementima nadrealizma izvedena u izvanredno senzibilnom koloritu, od Roger Dudanta jedna apstraktna ritmička vizija „Izgradnja broda", od Jean-Paul Riopelle apstraktna kompozicija izuzetno bogate palete „Noć Svetog Silvestra", zatim apstraktna kompozicija „Težina vode" od André Beaudina, od Jean Bazaina apstraktna koloristička vizija „Marie-Basse", pa apstraktna kompozicija Ben Nicholsona „Val d' Orcia", „Borba konja" nešeg slikara Petra Lubarde, zatim lepa apstraktna kompozicija Hans Hartunga „56 - 9" i izvanredna, takodje apstraktna kompozicija „Ogledala" od Maria Helena Viera Da Silve.

Engleski umetnik Ben Nicholson je svojim delom „Val d' Orcia" postao nosilac prve Guggenheimove medjunarodne nagrade u visini od 10.000 dolara. Rodio se u Denhamu, u Engleskoj 1894 g. Sin je slikara Sir William Nicholsona. Slikarstvo je studirao u „Slade School" u Londonu, zatim u Toursu, Milanu i Pasadeni u SAD. Pretsednik je nefigurativnog slikarstva u Engleskoj. Nosilac je nekoliko najvećih nagrada za slikarstvo: Prve Carnegieve za 1952 godinu, „Ulysse"-ove na venecijanskim Bienalima 1954 god., Nagrade guvernera Tokia na III. internacionalnoj izložbi u Tokiu 1955 godine., zatim Prve nagrade na IV. internacionalnoj izložbi u Luganu 1956 god., nagrade Bienala u Sao Paulu 1951 g. i velike nagrade za „7 retrospektiva u Evropi od 1944 do 1955 g."

Nagradjena slika „Val d' Orcia, August 1956" je velika apstraktna kompozicija, karakteristična za originalni Nicholsonov doprinos apstraktnoj umetnosti i tipičan za njegovu težnju da jednu statičnu, arhitekturalnu temu izrazi što jednostavnijom formom. Kroz strogost stila i oštrinu geometriskog uprošćavanja, preko izvanredno čiste i fine arabeske crteža, prodire diskretan lirizam. Njega naročito oplemenjuje kolorit u plavo-belo-okernim tonovima akvarelske čistoće i prozirnosti po kome su u izvanrednom redu jedne individualne logike raspoređeni crni segmenti.

Obzirom da su sve slike sa ove izložbe birane od posebnih žirija kao najbolja dela njihove zemlje, bilo bi deplasirano donositi

(NASTAVAK NA 9 STR.)

likovna umetnost

Čovečanstva

Grudna angina

Ako je pola moga srca ovde, doktore,
Druga polovina je u Kini
U armiji koja silazi prema Žutoj reci.
Pa onda svakog jutra, doktore,
Svakog jutra u zoru,
Moje srce streljaju u Grčkoj.
Pa onda, kad zatvorenici zaspu,
Kad se poslednji koraci udalje od bolnice,
Moje srce odlazi doktore,
Ono odlazi u staru drvenu kuću u Istanbulu.
Pa onda, evo već deset godina, doktore,
Kako nemam ništa u rukama
da ponudim svome jadnom narodu,
Ništa osim jedne jabuke,
Crvene jabuke moga srca.
To je zbog toga, doktore,
A ne zbog arterioskleroze, nikotina, zatvora
što imam grudnu anginu.
Ja gledam noć kroz rešetke
i uprkos zidova što mi pritiskuju grudi
Moje srce kuca sa najudaljenijom zvezdom.

1948

Sneg pada u noći

Ni glas da čujem spolja
Ni u tkanje redova da stavim neizrecive stvari,
Ni rimu kao zlatar da tražim,
Ni lepe reči, ni visok stil.

Večeras hvala bogu,
Ja sam iznad
Zaista iznad svega toga.
Večeras.
Ja sam ulični pevač
I glas mi je čist i srdačan
Glas koji peva za tebe
Pesmu što nećeš čuti.

Sneg pada u noći
Ti si na kapiji Madrida
I imaš pred sobom čitavu armiju grada
Armuju koja ubija sve lepo što posedujemo
Nadu, nostalgiju, slobodu i decu.

Sneg pada u noći
I tebi je možda hladno večeras
na okvašenim nogama.
Pada sneg
I dok ja mislim na tebe
u tom trenutku
metak može da te dostigne,
I nema više ni snega ni vetra.
Pada sneg.
Ti što kažeš „No pasaran" na kapiji Madrida
Postojao si svakako i ranije.
Ko si bio, odakle si došao i šta si radio?
Došao si možda iz rudnika Asturije
Možda krvavi zavoj skriva na tvome čelu
Ranu zadobijenu na severu.
Možda je baš iz tvoje puške
Opaljen poslednji metak
Kad su junkeri palili Bilbao.
Ili si možda bio poljski radnik
Na imanju izvesnog grofa Fernanda Valescero
de Kartoban
Ili si imao dućan na Puerta del Sol
I prodavao voće živih španskih boja.
Možda nisi znao nikakav zanat
Možda si imao lep glas
Možda si bio student filozofije ili prava
I tvoje knjige su ostale pod točkovima
italijanskih tenkova
Možda ne veruješ u boga
ili nosiš na grudima krstić okačen na kanapu.
Ko si ti, kako se zoveš, koliko godina imaš?
Nisam nikada video niti ću videti tvoje lice.
Ko zna, možda ono liči na lica onih
Koji su potukli Kolčaka u Sibiru.
Ili je možda slično onima
Što konače na bojnom polju Doumlupinar.
Možda liči neverovatno na samog Robespjera.
Ti nisi nikada čuo moje ime niti ćeš čuti
Izmedju nas su mora, planine, moja prokleta nemoć
I komitet za neintervenciju.
Ja niti mogu da predjem na tvoju stranu,
niti da ti pošaljem sanduk metaka
sveža jaja
ili vunene čarape.
Iako znam da tvoje noge
ukočene na kapiji Madrida
mrznu se kao dva gola deteta
i znam takodje
da sve što postoji veliko i lepo
ono je što čovek misli da je veliko i lepo
kao što je teška nostalgija moje duše
koja se smeje u očima stražara na kapiji Madrida
i koju juče, sutra i večeras
mogu samo da volim.

1937

Pesme prevela sa francuskog
Dragana Cvetković

stvarnost kojom su isto tako okupirani. Zato Prokleta avlija zasužnjava čoveka individualno, pojedinačno; za ljudski rod uopšte ona je samo pojam do koga njegova emocionalnost ne može da dopre. Može se reći u vezi s tim da čovekova tragedija postoji samo individualno; društvo, pak ima svoj smisao i zato kod njega tragedija može da se odnosi jedino na njegov zadatak. Naime, pretenzije društva na slobodu nisu u njegovoj suštini kao zajednice, jer društvo, ma kakvo ono bilo nema u svojoj inerciji namere da se oslobadja prirodnog u sebi i okolo nego da ga osvaja. U tom planu ono se razmimoilazi sa čovekom: čovekova svest podleže večito fizičko-fiziološkoj vezanosti za zakone prirode i na njima bazira i kad se prividno odvaja od njih; društvo, medjutim, za svoju bazu ima ljude i njihovu svest i po tome bar ne trpi neposredno tu vezanost ili je prenebregava kao postulat. Možda to i jeste jedna od njegovih najvažnijih maksima.

Intelektualizam je stvorio u ljudima pometnju u samim suštinskim problemima egzistencije. Više su oni nesposobni da svetu pridju jednostavno, makar i jednostrano, jer na faustovskom putu kojim sve dublje zalaze u sisteme i stadijume svoje psihičke neravnoteže, oni neminovno dovode svoj intelektualni život u dilemu izmedju suštine egzistencije i njenog zadatka, postavljajući na taj način problem njenog smisla u prvi plan. Čovek, ako već jednom iskusi saznanje o movensima koji unutar njega stvaraju dinamiku iz čisto fizioloških razloga i ako van njih, mogućno, pretpostavi sebi niz pojava koje su izrazito bitne po njegova psihička reagovanja, ne može danas a da se ne nadje u svetu sam, da sebe ne tretira kompletno kao jedan nemoćan svet. Intelektualno on nužno mora da plati nadnicu svom egocentrizmu. Hoteći svim svojim bićem da kroz sebe vidi sve ostalo, realno i psihički postojeće, njemu nesumnjivo nedostaje još jedan oblik duhovne nadgradnje kojom bi dopunio polovičnu i u mnogome degenerisanu moć doživljavanja lepote. Faustova tragedija vezana je za spoznajni kompleks (radoznalosti) ali je ona i kroz humanitarni potstrek prenebregovala lepotu. Ona je došla samo do drži saznanja i učinila izbor izlišnim. Ikarov let, medjutim, sem lepote doživljaja koji je obećavao, nosio je u sebi izvestan gest odilaženja od svojih datih moći. On je blistavi revolt na sve što sputava. Ikaru niko nije kao Faustu ponudio takav doživljaj. — On ga je sam hteo i van toga — njegova težina je mnogo više uprkos granicama prohteva i saosećanja sa sobom. On se žrtvovao jednom vidjenju koje je bilo tragično ali jedinstveno.

Sa razvijanjem civilizacije i kulture, čovek je uneo u sebe izvesne estetske norme i odredbe i one u njegovom unutrašnjem životu čine jedan stadijum koji po svojim pretenzijama i po svom osećanju stvarnosti nužno teže da je izobliče, stvarajući je prema svojim pretenzijama. One to čine u interesu lepote i doživljaja lepote, u apostrofiranju njenog prioriteta. Estetske norme besumnje su izraz nagonskih potreba, ali njihov puni oblike definitivno je iskristalisan u svesti i zato su one neodoljivo vezane za vanorgansko prisustvo drugih, mnogo važnijih faktora. One, dakle, svoje oformljenje duguju nadvladavanju elemenata racionalnog, vezanog striktno za biološku egzistenciju, iziskujući oblike koji obuhvataju izvesne predela duha, onu njegovu stranu koja u materijalnoj supstanciji traži naknadne, prirodno dostavljane i fiksirane forme. Jer po samoj organizaciji svog bića, čovek je upućen, usled množine motiva, da reaguje neposredno, adekvatno trenutnim preokupacijama. On zato ne iskazuje sav svoj grč i pravu pokretačku aktivnost, ne saobražava je sa direktnim odnošenjem na okolinu i okolnosti, nego mnogo površnije i nezavisnije ispoljava tu vezu. Zbog toga sopstveno breme ostaje nedeljivo od njega, stalan njegov pratilac; ono zastupa njegovu suštinsku podlogu.

Ali ta konstantna unutrašnja sila koju je Kirkegard nazvao etičkim stadijumom, bitna je samo za čovekov subjektivni život, za njegovo rasudjivanje i primanje sveta u okviru najuže individualnosti, gde je subjekt sam sebi cilj, i ona se vidno ne ispoljava van u doticaju sa spoljnim svetom, nego ostaje uvek zaklonjena trenutnim reagovanjima ili tek naznačene u njihovim oblicima. Zbog te svojstvenosti naše prirode mi smo večito na ivici poniranja u suštinske movense i vrednosti drugih, ako smo na njih iz bilo kojih razloga upućeni, no nikako ne možemo da zakoračimo preko u njihovu najdublju subjektivnost, čak ni psihoanalitički — jer to bi značilo otkrivati vezu sa spoljnom sredinom i ono što proizilazi iz te veze a ne i esencionalnu odredjenost bića samim svojim postojanjem i svojom egzistencijom. Ta čovekova osobenost da ima jedan gotovo nepovredivi krug svoje subjektivne i individualne determinacije — makar da se ona i ne ispoljava adekvatno u čisto spoljnim manifestacijama, makar da ona u tome čini i svoju suštu suprotnost — ipak, uzeta sa obe strane, kroz unutrašnja i spoljna reagovanja, ona besumnje nikada ne biva otsutna ni paralisana, čak ni u trenucima inertnog opuštanja naravima, toku i čitavom tonu svoje egzistencije. Naprotiv prisustvo tog unutrašnjeg faktora, bar u normalnim slučajevima osetnije je sa intenzitetom psihičke problematike; ono svojom postojanom konstantom navraća na sebe svu aktivnost koju poseduje duh i kojom operiše po nužnosti svoje dinamike, ispunjavajući tako jedan vid svoje potrebe da se ekspanzivno pretpostavlja ambijentu i svetu uopšte. Otuda uglavnom i potiče čovekova usamljenost; ona je konstantna u celokupnom njegovom bivstvovanju jer bazira na očvrslim zakonima biološke egzistencije i psihičke orijentacije. Ona je, dakle, izraz čovekove suštine i kao biološkog i kao društvenog bića.

/Odlomak eseja/

Petar MILOSAVLJEVIĆ

|NASTAVAK SA 4. STR.|

sudove o pojedinim eksponatima. Ipak, možda nije bez zanimljivosti naglasiti— kao karakteristiku cele izložbe — da velika većina eksponata po svojoj koncepciji pripada apstraktnom slikarstvu.

Svih 90 dela ove izuzetno interesantne izložbe savremenog svetskog slikarstva, mogla je publika da vidi do 16 decembra u pariskom Muzeju za modernu umetnost.

Katarina AMBROŽIĆ

Polja

MESEČNIK ZA KULTURU I UMETNOST / GODINA III BROJ 1— (18) ODGOVORNI UREDNIK: FLORIKA ŠTEFAN, /UREDNICI: ĐEJAN POZNANOVIĆ, DRAŠKO REDJEP, IVAN HOROVIC I FLORIKA ŠTEFAN; ESTETSKO - TEHNIČKA OPREMA: IVAN HOROVIC, VINJETE: BOGDANKA POZNANOVIĆ, / LIST IZDAJE „P R O G R E S", NOVI SAD, MAKSIMA GORKOG BROJ 20 TEKUĆI RAČUN KOD NARODNE BANKE 800-T-514. SLOG I ŠTAMPA: ŠTAMPARIJA „Z V E Z D A", VRBAS REDAKCIJA I ADMINISTRACIJA: NOVI SAD, MAKSIMA GORKOG BROJ 20 CENA PRIMERKU 20.— DIN. GOD. PRETPLATA 200.— DIN.